

**Kuvayı Milliye Şenlikleri
Dünden Bugüne Karaisalı
29-30 Mart 2001**

Karaisalı ve Çevresinde Doğum, Evlenme, Ölüm

Okt. Ayşe BAŞÇETİNÇELİK

Halk Bilim Uzmanı

Çukurova Üniversitesi Türk Dili Okutmanı

**Karaisalı – Adana
2001**

Karaisalı ve Çevresinde Doğum, Evlenme, Ölüm

Okt. Ayşe BAŞÇETİNÇELİK

Halk Bilim Uzmanı
Çukurova Üniversitesi Türk Dili Okutmanı

Halk kültürü, kısaca adına adet ve inanmalar dediğimiz davranış kalıplarının tümüdür. Bireyin toplum içerisindeki yaşantısında, diğer bireylerle ve gruplarla olan ilişkisinde bu davranış kalıpları düzeni ve uyumu sağlar. Bunlar, toplum yaşamında varlıklarını sürdüren, yazılı olmayan, ancak o toplumda yaşayan bireylerce uyulması gereken kısaca gelenekler ve görenekler diye de adlandırabileceğimiz sosyal normlardır. Bunlar, yaptırım güçleriyle kimi zaman zorlayıcı ve kınayıcı kimi zaman da özendirici ve ödüllendirici tepkileri ile toplumda bireyler üzerinde baskı kurarlar. Birey içinde yaşadığı toplumda bunlara uyduğunda çevresi tarafından onaylanacağını, uymadığında ise kınanacağını veya cezalandırılacağını bilir.

Halk kültüründe geçiş dönemleri diye adlandırdığımız doğum, evlenme ve ölüm dönemleri, bireyin yardıma ihtiyaç duyduğu dönemlerdendir. Bu nedenle, bireyi bu hassas döneminde çeşitli tehlikelerden korumak, onu kutsamak ve yeni dönemine hazırlamak için her toplumda yüzlerce adet ve inanma uygulanır. Uygulanan bu adet ve inanmalar, bireyin içinde yaşadığı toplumun halk kültürünü oluşturur.

DOĞUM

İnsan yaşamının önemli bir devresi olan doğum, bütün toplumlarda mutlu bir olay olarak kabul edilmiş, pek çok adetin, inanmanın uygulandığı bir dönem olmuştur. Bu adet ve inanmalar kadını gebe kalma isteğinden başlayarak etkisi altına almıştır.

Gelin oğlan evine geldiği ilk gün kucağına bir çocuk, özellikle erkek çocuk verilir. Gelin yatağı hazırlanırken yatakta bir erkek çocuk yuvarlatılır. Yapılan bu işlemler gelinin çocuk doğurmasının aile içinde önemini belirten davranışlardır. Toplumun kırsal kesimlerinde kadının saygınlık kazanabilmesi için mutlaka doğurması, anne olması gerekir. Çocuğu olmayan kadın, kısır kabul edilir, hor görülür, kınanır. Bunun için, çocuk sahibi olmak isteyen kadın çeşitli yollara başvurur, çeşitli çareler arar. Bunlar genellikle dinsel-büyüsel olanlar ya da halk hekimliği kapsamına girenlerdir.

Dinsel nitelikte olanlar içerisinde kutsal sayılan yerleri ziyaret etme, oraların suyundan içme, toprağını elleme, türbelerine, çalı ve ağaçlarına bez bağlama, kurbanlar kesme başta gelen davranış biçimlerindedir. Eski Türklerden günümüze kadar pek çok mezar, evliya-türbe-ziyaret adlarıyla

anılmış çevresindeki ağaçlar kutsal sayılmış, buraları zaman zaman ziyaret edilen, medet umulan yerler olmuştur.

Karaisalı ve çevresinde çocuk sahibi olmak isteyen kadınların uyguladıkları bazı pratikler şunlardır:

- Çocuk sahibi olmak isteyen kadın halk arasında Ara Ebe olarak adlandırılan kadınlara gider. Ara Ebe, çocuğu olmayan kadının rahmindeki iltihap sökulsün diye yedi türlü baharatı, koyun yünü ile döver, oluşan macunu bir iple bağlayarak kadının rahmine koyar. (14)
- Ara ebe, kadının karnını sabunlu suyla ovar, çeker, ayaklarını omzuna atar, onu silkeler. Böylece eğri olduğuna inanılan damarların düzeleceği düşünülür. (21)
- Çocuk sahibi olmak isteyen kadın, üzerinde Muhammet yazılı kırk kağıdı her gün bir tane olmak üzere aç karnına yutar, kocası da salavatla kırk gün karısının karnını ovar. Ayrıca, Hasan Dede'ye gidilerek çocuk sahibi olmak için adaklar adanır. (22)
- Çocuğun istenilen cinsiyette olması için Kuran'dan bir ayet okunur.(11)
- Kadın hamile kaldıktan sonra, bu kez de çocuğunu sağlıklı bir şekilde doğurmak ve büyötmek ister. Bu amaçla; ziyaretlere gidilir, adaklar adanır, hocalara muska yaptırılır .(13)

Kadın hamile kaldıktan sonraki aşamada korunur, kollanır. Bazı davranışlardan kaçınması beklenir. Bunların başında da çirkin insanlara ve hayvanlara bakmaması istenir. "Güzele bak çocuğun güzel olsun" denir. Her toplumda doğumun kolay olması için bazı uygulamalar yapılır. Anadolu halk kültüründe; Meryem Ana Eli denen bitkinin içine konduğu sudan içmek, kapalı yerleri, kilitli şeyleri açmak, kadının saç örgülerini çözmek, su dolu kapları boşaltmak uygulanan davranış kalıplarıdır. Kafesteki kuşları, kümesteki hayvanları serbest bırakmak da yapılanlar arasındadır. Bunlar, benzetme ögesi kullanılarak yapılan büyüyük işlemlerdir. Böylece, benzetme yoluyla kadının döl yatağının açılmasını sağlayan gücü etkilemek amaçlanır. Ayrıca, güürtü yapmak, silah atmak gibi hareketlerle, doğacak çocuğa ve anaya kötülüğü dokunabilecek, olağanüstü zararlı varlıkları kaçırmak hedeflenir.(4)

Karaisalı ve çevresinde doğumla ilgili adet ve inanmalardan bazıları şunlardır:

- Doğumu kolaylaştırmak için doğum odasında,“Meryem Ana Eli” otu ıslatılır, o açıldıkça rahmin de açılacağına inanılır. Kocasının eli kısmık (sıkı) olan kadının doğumu zor olur, denir. Çocuğun dudakları, yanakları kırmızı olsun diye; göbeğin kanından, eşin kanından çocuğun yanaklarına ve dudaklarına sürölür. Eskiden loğusa ve çocuk üşütmesin diye; loğusa, doğumdan önce özel olarak hazırlanmış, elenmiş, torbalara konmuş toprağa yatırılırdı. Kışsa üç ay kış değilse kırk gün çocuk bu toprağa belenirdi. Çocuğun bezinin arasına her değıştirmede toprak konurdu. (14)

Doğumdan hemen sonra çocuğun eşinin toprağa gömülmesi olayı eski Türklerden günümüze kadar halk geleneğinde yerini korumaktadır. Eskiden olduğu gibi bugün de eş toprağa gömülmede göbek de uygun bir yerde saklanmakta veya gömülmektedir. Çocuğun bir parçası, yarısı olarak kabul edilen eş, kutsal bir organ olarak görülmekte, ölen her varlığa yapılan işlem buna da uygulanmakta ve eş toprağa gömülmektedir.

Doğumun hemen ardından büyük bir titizlikle ve sırayla uygulanan bu işlemler dünyaya gelen yeni canlının yeni ortamına uyması, kötü ruhlardan korunması için uygulanan ve halk geleneğinde çeşitli amaçlarla yapılan büyüsel pratiklerdir.

Karaisalı ve çevresinde doğumdan sonra yapılan işlemler şunlardır:

- Ebe çocuğun doğumundan sonra, göbeğini keser, eline yumuşak tuzu alır, koltuk altlarına, kasıklarına, boğazına, yüzüne sürer. Pişik olmasın, teri kokmasın diye. Sonra yukarıdan aşağı tuzlu su dökülür. Çocuk bir gün böyle kaldıktan sonra yıkanır. (22)
- Çocuk canlı olsun, tez yürüsün diye; göbeği kesmeden önce, eşten çocuğa doğru kan sağılır. Çocuk doğunca; taş gibi güçlü olsun diye ağzına taş konur. Tuzlama suyunun içine; şeker ve bal konur. Çocuk yıkandıktan sonra ayaklarından tutup başı aşağı gelecek şekilde sallanır, böylece boyunun uzun olacağına inanılır. Kasları genişlesin diye, kolları açılıp kapatılır. (14)

Yeni doğan çocuğun yaşamının ilk günlerini sağlıklı geçirmesi için gerekli olan anne sütünün, bir an önce gelmesi ve bol olması için loğusaya sıralı, yağlı-ballı yiyecekler yedirilir.

Karaisalı ve çevresinde;

- Doğum yapan kadına; yağlı-ballı götürülür. Yağ yakılır, üzerine pekmez dökülür, kırmızı biber, biraz da su ilave edilir. Hazırlanan bu bulamaç içi açılınsın, sütü bol olsun diye loğusaya yedirilir. Ayrıca, Loğusaya kırmızı biberli undan bulamaç yapılır, közde pişirilmiş ciğer, soğan salatası ile birlikte yedirilir. Buğday kavrulur, dövülür, içine şeker katılır, bu karışım da loğusaya yedirilir. Loğusa, hayvanları otlatmaya götüren çobana bir avuç kavurga verir. Çoban, gün boyu taşıdığı kavurgayı akşam geri getirir, loğusaya verir, loğusa bunu yer. Böylece sütü çabuk iner. (14)

Geleneksel toplumlarda doğum sonrası geçecek devreye büyük önem verilir. Bu dönemde yeni doğum yapmış kadını ve çocuğunu çevreden gelebilecek her türlü zararlı etkilerden korumak için birtakım tedbirler alınır. Özellikle doğumdan sonraki kırk gün içerisinde; anneye al basmaması, çocuğu kırk basmaması için çeşitli dinsel ve büyüsel pratikler uygulanır.

Halk kültüründe bir takım olağanüstü halleriyle insanların yaşamında etkileri olduğuna inanılan esrarengiz yaratıkların varlığına inanılır. Olağan dışı kimi şartlar içinde onları gördüklerini

öne sürenler vardır. Ancak, onlar hiçbir zaman iki kişi bir arada iken görünmemişlerdir.(4) Eski Türklerden günümüze kadar *Alkarası, Albastı, Albis, Almiş* adlarıyla loğusaya musallat olduğuna inanılan bu kötü ruh hakkında bütün Türk topluluklarında aynı inanmalar mevcuttur. Bunlara göre, yalnız kalan loğusanın yanına peri kızları gelerek, ciğerini alır giderlermiş ve bu suretle loğusayı al basarmış, bu ruh loğusanın ciğerini alıp suya bırakırsa loğusa ölmüş. İnanışlarda; albasması tüfek sesinden, ocaklı adamlardan, demirden ve kırmızı renkten korkar. Bunun içindir ki, loğusa yatakta iken başına kırmızı kurdeleli altın takarlar, loğusaya kırmızı şeker götürürler.(5)

Karaisalı ve çevresinde "albasması" ile ilgili tasarımlar ve ondan korunmak için yapılanlardan bazıları şunlardır:

- Albasması gece kabusudur. Albasmasından korunmak için loğusanın yatağının altına bıçak veya makas konur. Anne ve çocuğa kırmızı örtü örtülür. Hocaya muska yaptırılır. Hocaya su okutulur. (13)
- Loğusa uykuda korunmasızken, tıbıklı adı verilen çocuğu olmayan kadınlar gelir, loğusanın üstüne çırpınmış, bu durumda çocuk yaşamazmış. Doğumdan sonra yalnız bırakılan loğusa uyuyakalır, o zaman loğusayı al basar. Loğusa yalnızken uyutulmaz. Albasması, karı gibi sakallı, azgın biridir, loğusanın üstüne çöker, nefes almasını engeller. (14)
- Doğumdan sonraki kırk gün içinde loğusayı ve bebeği kırk basar. Kırk basmasında; loğusanın ve bebeğin yüzünde çirkin yaralar çıkar. Bebeği kırk basmasın diye, kırk taş bir araya getirilir her gün bir tanesi atılır, böylece bebeğin kırk günü tamamlanmış olur. Gözleri yeşil veya mavi olanlar ile adetli kadınlardan çekinilir bu kişilerin loğusayı ziyaret etmeleri istenmez. (13)
- Kırk gün içinde adetli kadın loğusayı ziyarete gelirse, çocuğun yüzüne bakarsa, çocukta yaralar olacağına inanılır. Kırk gün içinde çocuğun kirli bezi açıkta bırakılmaz. (14)
- Bu dönemde çocuk sarılık olmasın diye, çocuğa altın takılır, yüzüne sarı yazma örtülür. Çocuğun kulak arkası veya dil altı biraz kesilir. (13)

Adana ve çevresinde, Loğusayı rahatsız ettiğine inanılan varlık Albasması, Alkarısı, Alkarası, Goncalas, Cangoloz adlarıyla anılmaktadır. Albasması; kabus, cin, korkunç bir şey, ağırlık, şeytan, ruh, gizli bir güç, ateşli bir hastalık, görünmeyen kötü güçlerden olarak tanımlanmaktadır. Alkarasının; loğusaya ve çocuğa zarar vermesini önlemek için loğusanın ve çocuğun bulunduğu odada Kuran, ayna, süpürge, makas veya satır, bıçak veya demir, ekmek, iğne, soğan, sarımsak, elek, nazar boncuğu, kırmızı bir şey ve su, çocuğun ve annenin yastığı veya yatağı altına veya baş ucuna konmaktadır. Ayrıca, kapıya al bağlama veya dikenli çalı asma, ocaklının bir eşyasını odada bulundurma gibi davranışlara da rastlanır. Böylece, o odaya veya eve alkarısının

giremeyeceğine inanılır. Albasmasına yakalanan kadın inanışa göre ya ölmekte ya da sakatlanmaktadır.(1)

Albasmasına uğrayan kadını tedavi etmek için uygulanan pratiklerin başında hocaya götürmek, üstüne dualar veya Kuran okutmak, muska yazdırmak ya da hocanın okuduğu suyu kadına içirmek gelmektedir. Kadını ocağa götürmek de görülen davranış şekillerindendir.

Eski Türklerden günümüze kadar, bin yılı aşan bir süredir bütün Türk topluluklarında görülen Alkarası inanması bugün dini öğelerle zenginleştirilmiştir. Gerek korunmada gerekse tedavide dualardan ve Kuran'dan yararlanılmaktadır.

Karaisalı ve çevresinde;

- Zamanı geldiği halde, konuşamayan ve yürüyemeyen çocuğa uygulanan davranışlar arasında, çocuğa ördek yumurtası yedirmek, çocuğun kösteğinin kırılması gelmektedir. Bunun için çocuğun ayağına şeker sucuğu bağlanır. Sonra ayağı çabuk biri tarafından çocuk kaçırlır. (13) Devamlı ağlayan huysuzluk eden çocuğun ağzına, cuma günü namazdan çıkanlardan, kanı karışmadık birisinin çarığı ile vurulur. (14)
- Gezmeden dönünce ağlayan çocuğa nazar değmiş demektir. Nazar değdiğine inanılan çocuğun üstündekiler çıkarılır, leğene ıslatılır. Söyleyenin ağzı taş gibi olsun diye, üstüne de taş konur. Nazarı değdiğine inanılan kişinin elbisesinden bir parça alınır. Elbise parçası, sarımsak kabuğu, soğan kabuğu, biraz un, üzerliğin üzerine konur, tütürülür, çocuk bu dumanın üstüne tutulur. (14)

EVLENME

Bireyin yaşamındaki geçiş dönemlerinden biri olan evlenme; kız ve erkeğin bir aile olarak sosyal yaşama katılma sürecinin başladığı önemli bir dönemdir. Ailenin toplumsal yapının temelini oluşturması, bu birliği sağlayan evlenme olayına evrensel bir değer kazandırmıştır. Her toplumda evlenme, bağlı bulunduğu kültür tipinin belirli kurallarına uyularak gerçekleştirilir. Bu nedenle, evlenmede uygulanan töre, adet gelenek ve görenek o toplumun evlenme kültürünü oluşturur.

Adana ve çevresinde görülen evlenme biçimleri arasında; gençlerin anlaşarak ailelerinin onayı ile evlenmelerine, görücü usulü ile evlenmelere, kız kaçırma evliliklerine, beşik kertmesi evliliklere, kayınbirader veya baldızla yapılan evliliklere ve akraba evliliklerine rastlanmaktadır.

Karaisalı ve çevresinde, Anadolu'nun pek çok yöresinde olduğu gibi, kızlar kismetlerinin açılması için çeşitli yollara başvururlar (2). Bunlardan biri de; cuma günü namazdan ilk çıkan kişiye kilit açtırmaktır. (21)

Evlenme döneminin çeşitli aşamaları vardır. Kız istemekle başlayan bu dönemin ana başlıkları; söz kesme, nişan ve düğündür. Düğün, gelinin oğlanın evine gelmesinin ardından duvakla sona erer. Karaisali ve çevresinde;

- Kız istemeye perşembe -pazar günleri gidilir. Cuma günü kız istemeye gitmek iyi sayılmaz. (12)
- Aileler oğullarına kız ararken, gelinlik kızın huyunun güzel olmasına ve kendi kendine iş yapabilme yeteneğinin olmasına dikkat ederler. (15)
- “Hamamda kız beğenme/ Tarakta bez beğenme derler.” Hamamdaki kızın yanakları kırmızı olur, taraktaki bez ise, gergin dümdüz olur. Bunun için hamamda kız beğenilmez.(21)
- İstenecek kızın ailesinin ve kökeninin Müslüman olması, örf ve adetlere bağlı olması istenir. Kızı istemeye saygın bir aile büyüğü ile birlikte ana-baba ve oğlan gider. Kızın babasının “ hayırlı , uğurlu olsun” ya da “yolunuz olsun” demesinden sonra, söz kesilmiş olur. Tatlı yenir, yüzük takılır (9). Oğlan evi kız evine bir iki kez gider, üçüncü. gidişte kız verilir. Kız evi nazlı olur (21). Bir kız iki erkek isterse, akraba olan huyu suyu bilindiği için tercih edilir. (9)
- Kız tarafı gönüllüyse – aracılar kanalıyla önceden öğrenilir- kız istemeye bir kilo baklava ve tülbentle gidilir. Söz verilince tatlı yenir. Kızın başına da tülbent bağlanır. Kuran bilen varsa, Kuran’dan bir şeyler okunur. Buna "küçük tatlı" denir. Tatlıdan hemen sonra hoca nikahı kıyılır, gençler görüşebilir. (22)
- Daha sonra iki tarafın da uygun gördüğü bir tarihte "büyük tatlı" yapılır.“Büyük tatlı” da; eş, dost akrabalar davet edilir. Kıza elbise alınır. Tepsilerle baklava ikram edilir. Kız evine bir sandık lokum, bir kutu bisküvi ve kahve götürülür. Kahveler içilir, tatlılar yenir. Söz yüzüğü takılır. Oğlan tarafının durumu iyiye küpe, kolye, bilezik de takılır. Büyük tatlı ya da nişandan önce erkek tarafı kız tarafına eski adıyla bohça bugün ise valiz veya bavul diye adlandırılan hediye paketini gönderir. Kız tarafı da erkek tarafı için valiz hazırlar (22). Nişanda, kız tarafının valizinde; takım elbise, çamaşırlar, terlik ve ayakkabı; oğlan tarafının valizinde de; elbise, çamaşır, terlik bulunur. (15)
- Nişan evde veya salonda çalgılı olur. Takılar takılır, kırkım yapılır. Toplanan hediye ve paralar çeyizini tamamlaması için kıza verilir (23). Nişanın bütün masraflarını erkek tarafı karşılar. Nişanda kız tarafı, nişana gelen oğlan tarafına tülbent örter.(22)
- Nişan günü sekiz on kadın toplanır. Hamur yoğrulur. Tereyağlı, küncülü çörekler pişirilir. Sonra pişen çörekler heybeye doldurulur, kız evine gidilir. Kız tarafı da yemekler hazırlar, gelen kadınları karşılarlar. Yemekler yenir, köyün genç kadınları oyunlar oynar, maniler söyler. (24)

- Nişan mevlitli de olabilir. Mevlitli nişanda kurban kesilir, yemekler yapılır (22)
- Düğüne veya nişana davet okuntu ile yapılır. Davetli aldığı okuntunun ağırlığına göre düğün hediyesini yapar (22). Akrabalara havlu, basma, gömlek, atlet, çorap, eşarp, dağıtılarak, akraba olmayanlara, kibrit, dikiş iğnesi, şeker bardak dağıtılarak nişana veya düğüne davet yapılır. (9)
- Nişandan sonra, nişanlılar istedikleri zaman görüşebilirler. (9)

Karaisalı ve çevresinde başlık parası ile ilgili şu görüşler bulunmaktadır:

- Bizim töremizde başlık yoktur. (22)
- Eskiden az da olsa başlık olurdu, şimdi kalktı. (8)
- Kız evi başlık istemişse, oğlan tarafının maddi durumuna göre başlık belirlenir, mahalle muhtarının yanında herkese gösterilerek kızın babasına verilir.(23)

Çeyiz asma, çeyizi sergileme Anadolu'nun pek çok yöresinde gelenektir. Düğünün başlamasıyla, çeyiz de sergilenir. Bazı bölgelerde çeyiz kız evinde usta kişilerce iplere asılarak sergilenir. Komşular, özellikle genç kızlar çeyiz görmeye gelir, işlenen çeyizden örnekler alırlar. Bazı bölgelerde çeyiz oğlan evine götürüldükten ve yerleştirildikten sonra gösterilir. Karaisalı'da da çeyiz düğünden önce oğlan evine götürülmekte ve sergilenmektedir.

Günümüzde gelişen koşullarla yaşam biçimleri de değişmiştir. Köylere kadar giden televizyonlarda, insanlar yaşamlarını kolaylaştıracak araçları ve makineleri tanımakta ve onlara sahip olmak istemektedirler. Bu nedenle, eskiye göre çeyizde bulunan eşyaların da türü değişmiştir. Eskiden birkaç el işi, bir yatak-yorgan-yastık, çul, çuval, birkaç kap kakac çeyiz olarak verilirken, bugün, aileler ekonomik durumları elverdiği ölçüde kızlarına elektrikli ev aletleri vermektedirler. Eskiden kızın becerisinin ve emeğinin sergilendiği malzeme olan çeyiz, günümüzde ailelerin ekonomik durumlarının göstergesi haline gelmiştir. Karaisalı'da köyden kasabaya gelin gelen lise mezunu bir kızın çeyizinde, çağın gereği elektronik ev araçlarıyla birlikte geleneksel el dokuması çuval, heybe ve savanın da bulunduğu görülmüştür.

Karaisalı ve çevresinde çeyizle ilgili şu bilgiler verilmiştir:

- Eskiden kızın ilk istendiği gün kimin ne alacağı bir kağıda yazılmış. Şimdi bunu yapanlar ayıplanıyor. Artık, aileler alınacaklar konusunda anlaşılıyor. (23)
- Çeyizde beş altı yorgan, mutfak eşyası, ocak, elektrikli süpürge, robot, ütü, ütü masası, saç kurutma makinesi, çamaşır makinesi bulunur. (22)
- Çeyizde, sandık çeyizi, mutfak eşyası ve oturma odası bulunur. (9)
- Çeyizdeki yorganlar kaplanır, kurdelelenir. Beyaz eşyalar, halı, kilim, yastıklar kurdelelendikten sonra oğlan evine gönderilir. (22)
- Çeyiz senedi tutulmaz.(9)

- Gelinin çeyizi düğünden bir hafta önce dere de yıkanır. Buna “asvap yıkama” denir. Bu yıkamaya çok özen gösterilir. Bunun için, birisi çamaşır yıkarken çok özenirse “asvap mı yuyon?” derler. (19)

Karaisalı ve çevresinde oğlan evine bayrak dikilmesiyle düğün başlar. Bayrağın dikileceği gün, öğle veya ikindi namazından sonra camiden çıkanlarla birlikte caminin hocası düğün evine gelir. Bayrak, hocanın duaları ve iyi dilekleriyle, ev önündeki çardak direğine, dam direğine veya ev önündeki bir ağaca bağlanır. Kurban kesilir, kanı damadın alınına sürülür, eti kavrulur oradaki konuklara ikram edilir. Kurban kesmeyenler de kahve, lokum ve bisküvi ikram etmektedirler. Bayrak dikimi töreniyle birlikte, düğün başlamıştır. Bayrağı sağdıçlar hazırlar.

- Bayrak dikmek için, perşembe günü sabah erkenden oğlan evinin erkekleri ormana çam kesmeye gider. Gelenek olduğu için ormancılar bu kesime göz yumar. Bu çam 20-30 metre boyundadır. Çam ağacının dalları kesilir, en üsteki uç sürgün kesilmez, bırakılır. Bayrak oraya sabitleştirilir. Onun üzerine bir ayna, bir de narenciye (portakal) konur. (26)

Ülkemizin hemen her yöresinde geleneksel kesimde gelin olacak kız, gelin olma gününden bir gün önce, ana evindeki son gecesinde yapılan törenle eline, ayağına veya başına, ensesine kına yakılarak manilerle türkülerle övülür ve ağlatılır. Kına gecesinde gelinin ağlaması gelenektir. Kına gecesindeki törenler, oğlan evinden gelen kınacılarla kız evinin yakınları arasında olur. Genellikle kadınlar arasında yapılan bir törendir. Bazı bölgelerde kına günü oğlan evinden gelen kınacılar çeşitli zorluklar çıkarılır, şakalar yapılır, cezalar kesilir. Kınada genç kızlar, evlenecek arkadaşlarına eşlik eder, birlikte oynarlar. Kına gecesinde, oğlan evinden getirilen kına yoğrulur, oğlan evinden getirilen çerezler, gelen konuklara dağıtılır. Bu arada, kimi bölgelerde aynı gün, kimi bölgelerde de kız kınasından bir gün önce, oğlan evinde erkekler arasında da oğlan kınası yapılır. Oğlanın serçe parmağına kına yakılır, türküler söylenir, oyunlar oynanır. Kimi zaman içeride kadınlar eğlenirken, erkekler de dışarıda "sin sin" ateşi yakarak, ateşin etrafında çeşitli oyunlar çıkarırlar.

Karaisalı ve çevresindeki kına törenleriyle ilgili uygulamalardan bazıları şöyledir:

- Evlenecek kız veya erkeğin ailesi hacı hoca ise, kınada Kuran okunur, sohbetler yapılır, çerez dağıtılır. Sosyetikse(!), salon tutulur, caz tutulur. Kına, akşam olur. Kınayı bahtı açılmamış kızlardan biri yoğurur. Kollarına oyalı tülbent bağlanır. Fasıldan sonra gelin ortaya çıkarılır, eğer mevlitliyse salavatla tepsi elden ele geçer. Kına cazlıysa, kınayı yoğuran oynaya oynaya getirir. Çiğ köfte sıkması gibi kına, herkese dağıtılır. Kına gelinin ensesine yakılır. Bu kınaya “sünnet kınası” denir. Sonra bir kelle şeker kırılır. Bu kelle şekerin yarısı oğlan tarafına verilir. Gerdek gecesinde bu şekerle şerbet yapar, gelin ve güveye içirirler. Şerbeti yapan bahşiş alır. Eskiden kına türküleri söylenir, gelin

ağlatılırdı. Demir gibi olsun diye, eline para konur, kına yakılırdı. Dışarıda davullar çalar, erkekler ateş yakar, üstünden atlar, sinsin oynarlardı. Şimdi kına türküsü de yok, gelin ağlatmada. (22)

- Genç bir kız, gelinin eline, genç bir erkek de damadın eline kına yakar. Herkes manilerle gelini ağlatmaya çalışır. Son kez ağlasın da kocasının evinde hep gülsün diye. (23)
- Kına yakılırken, gelinin avucuna para konur. Gelin bu parayı daha sonra sandığının dibinde saklar. (14)
- Geline kına gecesi oruç tutturulur. Gelin gerdeğe oruçlu girer. (19)

Karaisalı ve çevresinde kına gecesinde söylenen manilerden birkaçı şöyledir:

Gül ağacını budamışlar
Gülü gonca açsın diye
Benim kızımı gurbete vermişler
Silsilesi batsın diye

Kız anası kız anası
Başında mumlar yanası
İşte koyup gidiyorum
Hani bunun öz anası

Güvereni ekin sandım
Ekin değil burçak imiş
Kız anadan ayrılması
Yalan değil gerçek imiş

Atladım geçtim eşiği
Sofrada gümüş kaşığı
İşte koyup gidiyorum
Büyük evin yakışığı

Elekte kepek gelinim
Nişanlın köpek gelinim
Çok halaka gezme gelinim
Kınan kutlu olsun

Çattılar ocak taşını
Kurdular düğün aşını
Çağrın gelsin kardaşımı
Çeksın atımın başını

Kız evinden gelin çıkarma günü, bayrak töreni ve kına gecesi ardından gelen üçüncü gündür. Genellikle pazar gününe rastlayan bu günde, öğleden önce kız evine gidilmekte ve kız ana evinden göçürülmektedir. Ancak, günümüzde değişen yaşam koşulları gelin çıkarma günlerini de değiştirmiş, hafta sonu tatilinden istifade etmek için gelin cumartesi günü çıkarılır olmuştur. Geleneksel kültürün yoğun olarak yaşandığı yörelerde, özellikle şehir merkezinden uzak köylerde adet ve inanmaların eskisi gibi uygulandığı görülmektedir.

Kız ana evinden çıkmadan önce kardeş kuşağı bağlanır. Kardeşlerin bağlılığının sürmesi veya kızın temiz olmasının ifadesi olarak açıklanan gelin kuşağı, erkek kardeşler tarafından kızın beline bağlanmaktadır. Erkek kardeş sayısı kadar bağlanan kuşak; kırmızı, sarı, yeşil ve mavi renklerden oluşmaktadır. En büyük kardeş daima kırmızıyı bağlamakta, ardından varsa diğer kardeşler sırayla kuşak bağlamaktadırlar. Kuşak kızın beline salavatlarla, tekbirlerle iki kez bağlanıyormuş gibi dolanarak üçüncüsünde bağlanmaktadır.

Gelin alma günü, kız evine oğlan evinden gelen gelin alıcılar bir takım büyüsel pratikler uygularlar. Kız evinden kap (tabak) çalmak bu pratiklerin içinde yaygın olanıdır. Böylece kız, oğlan evine kısmetini de beraberinde götürecektir. Diğer uygulamalardan bazıları da şunlardır. Çivi çalarak oğlan evine o çiviye çakmak ya da kızın eline ekmek veya demir vermektir. Bunlarla, kız gittiği eve, çivi gibi bağlanacak, verilen ekmekle kısmeti bol olacak, verilen demirle de demir gibi sağlam ve güçlü olacaktır. Ayrıca kız anne evinden çıkmadan, annesi tarafından kıza yedirilen yumurta ile de, kızın çocuğu bol olacaktır.(1)

Karaisalı ve çevresinde gelin alma gününde uygulanan adet ve inanmalarla ilgili olarak alınan bilgilerden bazıları şunlardır:

- Eskiden gelin ata binerdi, yenge (sağdıç) ardından ata binerdi. 10-15 yıldır ata binme yok. Eskiden gelinlik giyme yoktu, onun yerine gelin, ipekli yeşil veya almıs (pembe) üç etek giyerdi. (19)
- Gelin atının başı kız tarafının hazırladığı şifon ve peşkirlerle süslenir, kızın dokuduğu nakışlı heybe hediye olarak atın üstüne atılırdı. Seçilen at, çevrenin en gözde en güzel atı olurdu. At, gelinin ve oğlanın yakınları tarafından kız evinin önüne getirilir, kız bindirilirdi. Gelinin başına ayna takılırdı. Atın başını oğlanın yakınları tutardı. Gelinin evinden çeyizler develere yüklenir, gelinle birlikte oğlan evine gidilirdi. Develer de, büyük çanlar takılarak süslenirdi. Çanlar, develerin yürüyüşüyle ahenkle çalardı .(8)
- Oğlan evi, kız evinden gelini aldıktan sonra, 50-100 metre ilerleyince türkülere başlardı. Bayrak ellerinde, türkülerle, “Aldık kaçtık kızınızı/ İtler yalasin yüzünüzü” gibi kız evine sataşan sözlerle yollarına devam ederlerdi. Yolda çeşitli oyunlar çıkarılırdı: Bir gence tüfek sıkılır, tüfek sıkılan kişi vurulmuş gibi yatardı. Yatan gencin üstüne bayrak kapatılırdı. Etrafındaki gençler ağıtlar yakarlardı. Sonra cebine harçlık koyarlar, harçlıktan sonra ölü gibi yatan genç kalkardı. (8)
- Gelin attan indirilmeden önce kucağına bir çocuk verilirdi. Gelin yanında mendil, fes, bulundurur. Kucağına oturtulan çocuğa fes giydirir, mendil verirdi. Gelin indikten sonra atın başını çeken kişi, ata biner, atı üç defa gelinin merdivenine doğru sürerdi. (8)

- Gelin oğlan evine gelince, attan inmeden kırkım parası toplanır. Eskiden bu para kayınbabaya verilirdi, Şimdi kıza ve oğlana veriliyor. Oğlan evine geldikten sonra gelini getirenler bayrakta bulunan aynaya nişan alır, kırmaya çalışır. (8)
- Gelinle birlikte yaŐlıca bir kadın gelir. Onu gerdeğe hazırlar. Ertesi gün çarŐafı o toplar. Doğacak iftiraya o tanıktır. (8)
- Gelini almaya gelen oğlan evi, kısmetini de beraberinde götürsün diye, kız evinden bir tabak bir kaŐık alar. (11)
- Gelin evden çıkmadan kızın erkek kardeŐi kuşak bağlar. Anlamı kuvvet ve bağlılıktır.(11)
- Gelin ana evinden çıkmadan gözüne sürme çekilir. Genç kızlar sürme çekemez, gelinler eker. (19)
- Gelin alıcılar giderken, kız tarafı gelin arabasının üstüne su serper, ardından su döker. (15)
- Gelin alayı gelini oğlan evine getirirken köprüden veya sudan geçerler. Suyu atsın diye, gelinin eline para verilir, (14)
- Gelin gelince attan indirilmez. Kayınbaba ağrılır. “Ne bađıŐlıyorsun?” diye sorulur. “İneği veya öküzü veya Őuradaki tarlayı bađıŐlıyorum.” der. Gelin verilen hediye yi beğenirse attan iner, beğenmezse bekler . (19)
- Gelin eve girerken eline yağ-bal sürülmüŐ yaprak verilir. Gelin bu yaprağı kapıya yapıŐtırır. nne konan ibriği tepeler içeriye öyle girer . (14)
- Hoca nikahı kıyılır. Hoca nikahında altın konur. Buna “mihir” denir. İleride ayrılırlarsa koca bu mihri karısına ödemek zorundadır. Kızın babası nikahta “kızıma on sarı lira mihir veriyorum” diyerek mihri biçer ve oğlan evine kabul ettirir. Bu mihir oğlanda hep durur. Kadın isterse bu mihri kocasına helal edebilir, etmezse, adam, ömür boyu karısına mihir borçlu kalır, borçlu ölür gider. (22)
- Gelinle güvey odaya girer, güvey duvağı açar, takı takar. Getirilen Şerbeti yarıŐar içerler. Sonra, arkadaŐları güveyi alır, yatsı namazının kadar gezer, eğlenirler. (14)
- Sağdılar, güveyi namaza götürür. Oradan iki delikanlı koluna girer, gelin gibi getirir. Gençler ellerinde deflerle, eve gelene kadar “Atalım atalım nereye /Herkesi sevdiğinin kuağına” diye bağırarak güveyi getirirler. Gelen gençlere çerez dağıtılır. Gveyi içeri tıkarken, sağdıcın biri yumruk vurur. (21)
- Damat yıkanır, abdest alır, namaz kılar. Dua eder ve sağdıçlar tarafından beline vurularak içeri sokulur. (15)
- Gvey gerdeğe girdikten sonra bayrağı indirir, aynayı da kırar. Bayrağı indirmezse dedikodu olur. Bayrağı indirdikten sonra, bayrağın bağlandığı filizli kısmı da keser.(14)

- Gerdekten sonra gelinle damat dışarıya çıkar, kaynana ile kayınbabanın ellerini öperler. (21)
- Ertesi günü duvak mevlidi okutulur. Duvakta gelenlere yazma, tülbent hediye edilir. (15)
- Duvakta, bir oğlan ve bir kız çocuğu gelinin başından duvağı alır, kaçıtır, duvağı güveye verir, ondan bahşiş alır. (12)
- Eskiden, gelin, uzun süre ev halkıyla konuşmazmış, sorulara başıyla cevap verirmiş. Bir süre sonra gelini konuşturmak için kaynana veya kayınbaba “söyletmelik” verirlermiş. (8)
- Eskiden gelin; kaynana ve kayınbabayla hiç konuşmaz, onlara hizmet eder, kayınbabası sabah abdest alacak diye erkenden kalkar, onun eline su dökermiş. (21)
- Gelin kırkı çıktıkta sonra kaynananın ardına düşer, onunla birlikte hısım akrabaya gider, el öper. (21)

Geleneksel kültürde, Anadolu'nun hemen her yöresinde gelin oğlan evine getirilirken ya da geldikten sonra, Karaisalı ve çevresinde de gördüğümüz gibi, çeşitli pratikler uygulanır. Bunlarda amaç, yeni kurulan aileyi her türlü zararlı dış etkilerden uzaklaştırmak, gelinin huyunu, iş gücünü, dayanıklılığını etkileyerek onu istenilen şekle sokmaktır. Anadolu'da gelin alma günü uygulanan pratiklerde kullanılan büyüsel nesnelere bazıları şunlardır: Buğday, para, şeker, testi, ekmek-maya, Kuran, ayna, post, kazan-demir, yağ, oğlan çocuğu, su kendir, kızgın saç- ateş, kaynananın bacak altından veya koltuk altından geçirme, çivi, cami-mezar-türbe gibi. Böylece, bu nesnelere yardımıyla uygulanan büyüsel pratiklerle evlilik garanti altına alınmak istenmektedir.(7)

Eski Türklerden günümüze kadar Türk topluluklarında gelinin geldiği gün, başına “saçı” atılır. Her devirde bu saç, topluluğun ürettiği mahsullerden olmuştur. Avcılık devrinde, avın kanı, yağı ve eti, çobanlık devrinde süt, kımız ve hayvanların yağı, çiftçilik devrinde darı, buğday ve çeşitli meyveler saç olarak kullanılmıştır. Saçı, yabancı bir soya mensup olan gelinin, kocasının soyunun ataları ve koruyucu ruhları tarafından kabul edilmesi için yapılan bir kurban ayinin kalıntısıdır.(5)

ÖLÜM

Ölüm, insan yaşamının sona ermesidir. Her toplumda doğum ve evlenmede olduğu gibi ölüm çevresinde de birçok adet ve inanmalar kümelenmiştir. Ölümle ilgili adet ve inanmalarda, korku, büyük rol oynayan bir etken olarak görülmektedir. Din, ölüm korkusunu hafifletmekte, ancak tamamen ortadan kaldıramamaktadır. Eski kültürlerden beri, bütün toplumlarda bir "öte dünya" tasarımı olmuştur. Buna göre, ölen kişi öldükten sonra yaşamını öte dünyada sürdürmektedir. Gerek eski çağlarda gerekse günümüzde bu evrensel görüş, dinlerin öte dünya tasarımlarıyla da beslenmiş ve desteklenmiştir.(6)

İnsan yaşamının kaçınılmaz sonu olan ölümü engellemek, geciktirmek ya da önceden bilebilmek, bireyin düşüncesini hep meşgul etmiştir. Bunun için birtakım önlemler almış, kimi davranışlarda bulunmaktan kaçınmıştır. Kimi zaman da çevresinde gördüğü veya duyduğu kimi nesnelere ya da olayları ölümün habercisi saymış, onlardan uzak durmaya çalışmıştır. Halk kültüründe ölümü düşündüren önbelirtiler yanında, yerine getirilmediğinde ölüm getireceğine inanılan birtakım işlemler de görülür. Bunlar ölenle ilgili araç-gerecin, davranışın ve durumun, ölüm getireceğine duyulan korkudur. Bu korkudan kurtulmak, ölümü uzaklaştırmak, saptırmak, etkisiz kılmak için kimi pratikler uygulanır.

Adana ve çevresinde, güneş battıktan sonra dışarıya süt, yoğurt gibi beyaz şeyler vermekten kaçınılır. Dışarıya verilen acı ve beyaz nesnelere ölümün çağrılacağından, eve acı geleceğinden korkulur. Yeni bir ölüm olmaması için, uygulanan pratikler arasında, ölünün yattığı yere taş konması; taşın ağırlığının ölümü alması, yok etmesi için; işi biten kazanın ters çevrilmesi; kazanın yeni bir ölüme kurulmasını önlemek için; cenaze geçerken ve yıkanırken çoluk çocuğun bile uyandırılması; uyuyanların, özellikle daha korunmasız olan çocukların ölü baskınına uğramamaları için; ölünün yıkanacağı suyun evden kullanılmayıp dışarıdan getirilmesi; ölünün evdeki diğer bireylere bulaşmasını önlemek için; cenazeden sonra evde "üzerlik", "buhur" tüttürülmesi, evin süpürülmesi; evde dolaşan ölüm ruhunu ve diğer kötü ruhları uzaklaştırmak için; cenaze evden çıkarılırken arkasından oklava ya da bıçak gibi şeyler atılması, cenazenin yıkanırken üstünde oklava kırılması; evden çıkan ölünün arkasının kesilmesi, devamının olmaması için; cenaze evinden geldikten sonra el yüz yıkanması; ölümün bulaşmaması için uygulanan davranışlardandır. Cenaze taşınırken, cenazenin önüne geçmeden, yanından salın altına girme davranışında da; ölünün beraberinde yeni bir ölüyü önüne katarak götürmesinden duyulan korkuyu görmek mümkündür. Yapılan bütün uygulamaların temelinde, ölüme karşı duyulan korku vardır. Bu korku insanoğlu var olduğu günden beri mevcut olup, yapılan her şey ölümü geciktirmek içindir.(1)

Karaisalı ve çevresinde ölümle ilgili adet ve inanmalardan bazıları şöyledir:

- Baykuşun ötmesi, bir evin çatısına ya da bahçesindeki bir ağaca konması o evden bir cenaze çıkacağına yorulur.(16)
- Köpek akşam ulursa korkulur.(16)
- İkindiden sonra komşuya kazan verilmez. (16)
- Akşam komşu un, tuz, süt isterse iyi değildir. (16)
- Bir kişinin öleceği anlaşıldığı zaman, hoca çağrılır. Başından su eksik edilmez. Şeytan onu günaha sokmak için elindeki suyu gösterir, inkara çağırır. Ona kanmasın diye başucunda devamlı su bulundurulur. (16)
- Bir türlü son nefesini veremiyorsa, uzakta veya yakında görmek istediği kişi gelemiyorsa, o kişinin bir giysisi, mendili, fotoğrafı, son nefesini rahat versin diye, can çekişen hastanın üzerine konur. (9)
- Ölen kişi erkekse, başını erkekler; kadınsa kadınlar bekler. (8)
- Ölenin giysileri bıçakla veya elle parçalanarak üzerinden çıkarılır. (9)
- Ölüyü ehli yıkar. Kefenin içine zezem, kadınlarda “kına” ve “koku” dökülür. Erkeğin suyunu erkekler, kadının suyunu kadınlar ısıtır. (9)
- Kazana su konur. İçine “murt dalı” atılır. Yeni bir "su kabağı" tas olarak kullanılır. Sabunu, sabun bezi, havlular hepsi yenidir. Bunlara "ölümlük" denir. Hocaya kese (eldiven) dikilir. Hoca cenazeye gusül abdesti aldırır. Yakınları sırayla birer tas su döker, sevaptır. Üstü örtülüyken el öptürülür, sonra kefenlenir. Üstüne esans dökülür. Savana sarılır. (28)
- Cenaze yıkanırken başının altına murt ağacının dalları konur. Ayrıca, murt ağacının dallarından herkese dağıtılır, dua okurlar. Okunmuş yapraklar, “çörek otu”yla birlikte kefenin içine, cenazenin belinden yukarıya atılır. Gelinin evlenirken kesilen “kakül”ü sandıkta saklanır, öldüğü zaman kefenin içine konur. (20)
- Cenaze kefenlenirken etrafta “üzerlik” tütürülür. (18)
- Kefen bezi kadınlarda yedi parça, erkeklerde beş parça olur. (9)
- Cenaze yıkandıktan sonra suyun ısıtıldığı kazan, yıkandığı yerde ters çevrilir, üç gün bekletilir. (9)
- Kazanın üstüne idare lambası konur, üç gün yakılır. (10)

- Eskiden cenazenin kalktığı yere su dolu kap koyar, bir de fener yakarlardı. Ölünün ruhu gece gelir, etrafta dolaşır diye. Sabah gittiklerinde su kabının devrildiğini görünce, ölünün ruhu gece gelmiş, su içmiş diye düşünülürdü. (8)
- Artan suyla ölünün sırtından çıkan çamaşırları yıkanır.(8)
- Artan su ayak altı olmayan bir yere dökülür. (18)
- Cenaze kabre varırken kabristandaki bütün ruhlar “Acaba gelen bizden mi?” diye, endişeyle beklerlermiş. (9)
- Cenaze evden çıkınca ardından oklava atılır (9), tütsü yapılır. (17)
- Cenazenin önüne geçilmez, yandan varılır, salın altına geçilir, omuz verilir. Birkaç adım götürülür. (9)
- Cenazeyi salla, en az dört adam taşır. Taşırken "Allah rahmet eylesin, akıbeti hayır olsun" denir. (18)
- Küçük çocuklar cenazenin önünden geçirilir. Artan yıkama suyu ile elleri yüzleri yıkanır. (9)
- Cenaze mezara konduktan sonra gözlerine ağzına toprak atılır, üzeri toprakla örtülür, çalıyla bastırılır. Üstüne su dökülür, başucuna bir tahta çakılır. Bir bez parçası bağlanır. (16)
- Mezarın başına, ölen genç kız veya gelinse kırmızı “yağlık”, delikanlı veya askerse “bayrak” asılır. Bunlar, oradan alınmaz, çürür gider. (16)
- Taziyeye gelenlere eskiden “gümgüm” adı verilen büyük kapaklı cezvelerle kahve verilirdi, şimdi çay veriliyor. Akşam yemek vakti konu komşu yemekle gelir. Kuran okunur, tatlı yenir. (9)

Eski Türklerden günümüze kadar gelen bir gelenekle, ölünün gömüldüğü gün, ölü evinde yemek yenmektedir. Adana ve çevresinde "kazma-kürek" yemeği veya "kazma takırtısı" adı verilen bu yemek toplu bir şekilde "ölünün ruhu için" yenilmektedir. Pek çok yöremizde görülen ilk gün ölü evinde helva kavurma uygulaması, Adana ve çevresinde görülmemektedir. Ölü evinde yenen yemekler, ya komşular tarafından getirilir ya da evde pişirilir. Çoğunlukla uygulanan adet, komşular tarafından ölü evine yemek gönderilmesidir. Gelenlere yemek, kahve, çay gibi ikramlar olmaktadır. Ayrıca, “ölünün gıdası için” veya "rızkı da beraber gitsin" düşüncesiyle mezarlıktan dönünce bir fakire yağ, bulgur, soğan verilmektedir. İslamiyet öncesi adet ve inanmalarda görüldüğü gibi, ölünün ruhuna yemek verilmesi ya da öte dünyada da tıpkı bu dünyada olduğu gibi yemek yediği düşüncesi günümüz toplumunda da görülür. İlk gün verilen yemek de diğer belirli günlerde verilen yemek gibi, İslami motiflerle süslenerek ölünün hayrı için verilmektedir.(3)

Karaisalı ve çevresinde mezarlıkla ilgili düşünceler şöyledir:

- Mezara ağaç dikmek sevaptır. Mezarlığa çam, meşe, ardıç, ladin, katran ağaçları dikilir. (20)
- Mezarlığa dut, okaliptus, selvi, akasya, çam dikilir. Meyva veren ağaçlar dikilir, kuşlar sebeplensin diye. Nergis ve zambak dikilir. (11)
- Arife günü mezarlıkta çocuklara şeker dağıtılır.(9)
- Arife günü ziyarete giderken, evinin bahçesinden arife toprağı alınır, mezarın üstüne dökülür. (9)
- Mezar ziyaretine giderken, bir murt dalı kırılır, mezarın başına dikilir. (20)
- İmkanı olan mermer mezar yaptırır. Olmayan dağdan getirdiğı taşları dizer. (11)
- Mezarlık geceleri kalınacağı zaman en güvenli yerdir. (11)

Halk arasında mezarlıklar güvenli ve saygı duyulan yerler olarak görülmekte, mezarların başındaki ağaçlar kesilmemektedir. Mezarlıklara çeşitli çiçekler ve ağaçlar dikilerek mezarın güzel görünmesi sağlanırken çiçeklerin ve ağaçların rüzgarda sallanırken zikir ettiklerine, böylece ölünün günahlarının döküldüğüne, ağaçların meyvasından yiyen canlıların dualarıyla da ölünün günahlarından arınacağına inanılmaktadır

Türk boyları arasında en eski ve köklü inançlardan biri atalar kültürüdür. Atanın öldükten sonra ruhunun birtakım üstün güçlerle donanacağı ve bu sayede ailesine yardım edebileceği inancıyla, binlerce yıldır Türk toplulukları, atalarının ruhlarına kurbanlar sunmuş, mezarlarını kutsal yerler kabul etmiş, sık sık ziyaret edildiğinde ölülerinin mutlu olacağına inanmışlardır. Atalar kültürü eskiden olduğu gibi bu gün de işlevini sürdürmektedir.

Sonuç olarak, Karaisalı ve çevresinde, doğum, evlenme ve ölüm dönemlerinde uygulanmakta olan adet ve inanmalarda, dinsel ve büyüsel birtakım pratiklerin uygulandığı görülmektedir. Geçmişten günümüze kadar gelen İslamiyet öncesi dönemlere ait pek çok adet ve inanma, bugün, gelenek ve göreneklerimizde, İslami renge bürünmüş olarak varlıklarını sürdürmektedirler.

KAYNAKLAR

1. BAŞÇETİNÇELİK, A., *Adana Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri Doğum-Evlenme-Ölüm*. Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana, 1988.
2. BAŞÇETİNÇELİK, A., *Adana Halk Kültüründe Kısmet Açma*, 3. Uluslar arası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni, Bildiriler, Adana Valiliği-Çukurova Üniversitesi, Adana, 1999.
3. BAŞÇETİNÇELİK, A., *Adana ve Çevresinde Gelenek ve Görenekler*, (Adana Köprübaşı- Haz: E.ARTUN, M.S.KOZ), s.552-561, Yapı Kredi Yayınları no.1392, İstanbul, Kasım 2000.
4. BORATAV, P. N. *100 Soruda Türk Folkloru*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1984.
5. İNAN, A. *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, AKDITYK, TTK Yayınları, VII. Dizi Sa: 24c, TTK Basımevi, Ankara,1995.
6. ÖRNEK, S. V. *Türk Halkbilimi*, Kültür Bakanlığı Yay. 1629, Ankara, 1995.
7. SANTUR, M. *İç Anadolu Bölgesinde Kız Eviden Oğlan Evine Getirilmesi Sırasında Uygulanan Gelenekler*, 3. Milletlerarası Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru Kongre Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yay:1865, Ankara,1996.

Aşağıdaki sözlü kaynaklar; kaynak adı ve soyadı, yaşı, doğum yeri, öğrenim durumu, mesleği, oturduğu yer sıralamasıyla verilmiştir.

8. Mustafa Nazik, 49 yaş, Karaisalı/ Çatalan, yüksekokul, emekli öğretmen, Çatalan
9. Muharrem Atal, 63 yaş, Karaisalı/ Sarıkonak, okumamış, çiftçi, Çatalan
10. Abdullah Atal, 49 yaş, Karaisalı/Çatalan, İlkokul, şoför,Adana
11. Zekeriya Tunçdemir, 49 yaş, Karaisalı/ Çatalan, ilkokul, çiftçi, Çatalan
12. Cennet Nazik, 82 yaş, Çatalan/Cevherli, okumamış, ev hanımı, Çatalan
13. Ayşe Şimşek, 76 yaş, Karaisalı, okumamış, ev hanımı, Adana
14. Gülfidan Bolat, 50 yaş, Karaisalı/Aktaş, okumamış, ev hanımı, Karaisalı
15. Bekir Özer, 45 yaş, Karaisalı, ortaokul, memur, Karaisalı
16. Mehmet Kasap, 25 yaş, Karaisalı, lise, memur, Karaisalı
17. Sufat Aydoğdu, 31 yaş, Karaisalı/ Fadıl, ilkokul, aşçı, Karaisalı
18. Selahattin Şimşek, 31 yaş, Karaisalı, lise, memur, Karaisalı
19. Sait Kandırmaz, 40 yaş, Karaisalı/ Gildirli, Üniversite, daire başkanı, Adana
20. Hamide Çopuroğlu, 85 yaş, Karaisalı/ Aşağıyörükler, okumamış, ev hanımı, Karaisalı
21. Hatice Dinçer, 80 yaş, Karaisalı, ilkokul, ev hanımı, Karaisalı
22. Hanife Uzun,54 yaş, Karaisalı, ilkokul, ev hanımı, Karaisalı
23. Nuray Topak, 34 yaş, Karaisalı/ Aktaş, ilkokul, ev hanımı, Karaisalı
24. Ayşe Gülçiçek, 47 yaş, Karaisalı, ilkokul, ev hanımı, Adana
25. Fazilet Çopuroğlu, 40 yaş, Karaisalı/ Başgıf, ilkokul, ev hanımı, Karaisalı
26. Yusuf Savaş, 34 yaş, Karaisalı/ Aşağıyerikler, üniversite, mühendis, Karaisalı
27. Fadime Şahin, 25 yaş, Karaisalı/ Aşağıyerikler, ilkokul, ev hanımı, Karaisalı
28. Halil Pehlivan, 29 yaş, Karaisalı/ Karakılıç, lise, memur, Karaisalı